

เสียงพยัญชนะในภาษาไทย

สรุปความรู้พร้อมคู่เทียบเสียงแบบเข้าใจง่าย!

รายวิชา 1151102 หลักภาษาไทย

อาจารย์อุภาวรรณ นามศิริ

บทนำ: ระบบเสียงในภาษาไทย

ภาษาไทยประกอบด้วยระบบเสียงหลัก 3 ประเภท คือ
เสียงสระ (21 เสียง), เสียงพยัญชนะ (21 เสียง), และ เสียง
วรรณยุกต์ (5 เสียง)

พยางค์คืออะไร?

เสียงที่เปล่งออกมาจากลำคอ แล้วกระทบ
กับอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งในช่องปาก ซึ่ง
ทำให้เกิดเป็นเสียงต่าง ๆ กัน

— ความหมายของเสียงพยางค์

อวัยวะที่ทำให้เกิดเสียง

ฐานกรณ์ (Place of Articulation)

เสียงพยัญชนะเกิดจากการที่ลมถูกสกัดกั้นหรือ

เสียดแทรกผ่านอวัยวะต่างๆ ในช่องปาก

อวัยวะสำคัญที่ทำงานร่วมกัน ได้แก่ **คอ, ปุ่ม**

เหงือก, ฟัน, และริมฝีปาก การกระทบกันในจุดที่ต่างกัน ทำให้เราได้ยินเสียงที่ต่างกันอย่างชัดเจน

ตำแหน่งที่เกิดเสียง (ฐานกรณ์)

6

ฐานเสียงในช่องปาก

การจำแนกตามฐานที่เกิด

ในภาษาไทย เราสามารถแบ่งจุดกำเนิดเสียงพยัญชนะหลักๆ ได้ 6 ตำแหน่ง ซึ่งทำให้เกิดกลุ่มเสียงที่มีลักษณะเฉพาะตัว เดียวเราไปดูกันทีละฐานเลยค่ะ!

ฐานที่ 1: รีมฝีปาก (Bilabial)

เสียงที่เกิดจากการปิดหรือประกบริมฝีปากบนและล่างเข้าด้วยกัน แล้วปล่อยลมออกมา

๘ พยัญชนะ: ป, บ, พ, ม

๘ ลัทธอักษร: /p/, /b/, /ph/, /m/

๘ ความสำคัญ: เป็นกลุ่มเสียงที่ออกเสียงง่ายที่สุด มักเป็นเสียงแรกๆ ที่เด็กทารกเปล่งออกมาได้ (เช่น ม่ำม๋า, ปาป๊า)

ฐานที่ 2 และ 3

ริมฝีปาก-ฟันบน (Labio-dental)

เกิดจากฟันบนแตะที่ริมฝีปากล่าง ลมเสียด

แทรกออกมา

พยัญชนะ: ฟ, ฝ

สัทอักษร: /f/

ปุ่มเหงือก (Alveolar)

เกิดจากปลายลิ้นแตะที่ปุ่มเหงือก (หลังฟันบน)

พยัญชนะ: ต ด ท น ซ ร ล

สัทอักษร: /t/, /d/, /th/, /n/, /s/, /r/,
/l/

ฐานที่ 4 และ 5

เพดานแข็ง (Palatal)

เกิดจากส่วนกลางของลิ้นยกขึ้นแตะเพดาน
แข็ง

พยัญชนะ: จ ช ย

ลัทอักษร: /c/, /ch/, /j/

เพดานอ่อน (Velar)

เกิดจากโคนลิ้นยกขึ้นแตะเพดานอ่อนที่อยู่
ด้านหลัง

พยัญชนะ: ก ค ง

ลัทอักษร: /k/, /kh/, /ŋ/

ฐานที่ 6: ช่องระหว่างเส้นเสียง (Glottal)

 การเกิดเสียง: เกิดจากการบีบตัวหรือการเปิดของเส้นเสียงในกล่องเสียง ลมผ่านออกมาโดยไม่มีอวัยวะในช่องปากมาขวาง

 พยัญชนะ: อ, ฮ, ห

 สัญลักษณ์: /ʔ/, /h/

 ข้อสังเกต: เสียง /ʔ/ (อ) คือเสียงกักที่เส้นเสียง มักเกิดตอนเริ่มต้นเปล่งเสียงคำที่ขึ้นต้นด้วยสระ (เช่น อ่าว, อิ่ม)

ตำแหน่งของพยัญชนะในพยางค์

1. ต้นพยางค์

เรียกว่า "**พยัญชนะต้น**" ทำหน้าที่เป็นเสียงนำ
ของพยางค์ แบ่งเป็น ต้นเดี่ยว และ ต้น
ประสม (ควบกล้ำ)

2. ท้ายพยางค์

เรียกว่า "**พยัญชนะท้าย**" หรือ "**ตัวสะกด**"
ปรากฏอยู่ท้ายคำหรือพยางค์ แบ่งเป็น 8
มาตรา

ตอนที่ 1: พยัญชนะต้น

เริ่มต้นด้วยเสียงแรกของพยางค์ ทั้งแบบตัวเดียวและแบบควบกล้ำ

พยัญชนะต้นเดี่ยว

21

เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว

จาก 44 รูปอักษร!

แม้ภาษาไทยเราจะมีตัวอักษรถึง 44 รูป (ก-ฮ) แต่เมื่อจัดกลุ่มตามการออกเสียงแล้ว จะพบว่ามียกษรหลายตัวที่ออกเสียงซ้ำกัน ทำให้มีเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวเพียง 21 เสียงเท่านั้นคะ

ตารางสัทอักษร (ส่วนที่ 1)

เสียงพยัญชนะ	สัทอักษร (IPA)	รูปพยัญชนะที่ปรากฏ
เสียง /ก/	/k/	ก
เสียง /ค/	/kh/	ข ข ฅ ค ฌ
เสียง /ง/	/ŋ/	ง
เสียง /จ/	/c/	จ
เสียง /ช/	/ch/	ช ฌ ฉ
เสียง /ซ/	/s/	ซ ศ ษ ส
เสียง /ด/	/d/	ด ฎ

ตารางสัทอักษร (ส่วนที่ 2)

เสียงพยัญชนะ	สัทอักษร (IPA)	รูปพยัญชนะที่ปรากฏ
เสียง /ต/	/t/	ต ถ
เสียง /ท/	/th/	ท ธ ฑ ฒ ถ ฐ
เสียง /น/	/n/	น ณ
เสียง /บ/	/b/	บ
เสียง /ป/	/p/	ป
เสียง /พ/	/ph/	พ ภา ผ
เสียง /ฟ/	/f/	ฟ ฝ

ตารางสัทอักษร (ส่วนที่ 3)

เสียงพยัญชนะ	สัทอักษร (IPA)	รูปพยัญชนะที่ปรากฏ
เสียง /ม/	/m/	ม
เสียง /ย/	/j/	ย ญ
เสียง /ร/	/r/	ร
เสียง /ล/	/l/	ล ฬ
เสียง /ว/	/w/	ว
เสียง /อ/	/ʔ/	อ
เสียง /ฮ/	/h/	ห ฮ

คู่เทียบเสียง: ไม่มีลม vs มีลม (1)

เสียงไม่มีลม (Unaspirated)

ป /p/

ตัวอย่างคำ:

ปา (โยนสิ่งของออกไป)

เสียงมีลม (Aspirated)

พ /ph/

ตัวอย่างคำ:

พา (นำไป, นำทาง)

ความหมายต่างกันอย่างชัดเจน เพียงแค่พ่นลมหรือไม่พ่นลม!

คู่เทียบเสียง: ไม่มีลม vs มีลม (2)

เสียงไม่มีลม (Unaspirated)

ต /t/

ตัวอย่างคำ:

ตา (อวัยวะสำหรับมอง)

เสียงมีลม (Aspirated)

ท /th/

ตัวอย่างคำ:

ทา (ลูปได้, ระบาย)

คู่เทียบเสียง: ไม่ก้อง vs ก้อง (1)

เสียงไม่ก้อง (Voiceless)

ป /p/

ตัวอย่างคำ:

ปาน (รอยที่ผิวหนัง)

เสียงก้อง (Voiced)

บ /b/

ตัวอย่างคำ:

บาน (คลีอก, เบ่งบาน)

เส้นเสียงสั่น (ก้อง) หรือไม่สั่น (ไม่ก้อง) ก็ทำให้ความหมายเปลี่ยน

คู่เทียบเสียง: ไม่ก้อง vs ก้อง (2)

เสียงไม่ก้อง (Voiceless)

ต /t/

ตัวอย่างคำ:

ตา (พ่อของแม่)

เสียงก้อง (Voiced)

ด /d/

ตัวอย่างคำ:

ดา (ดาษดา, ดาหน้า)

ข้อควรจำเกี่ยวกับ "สัทอักษร"

- ๙ สัทอักษรสากล (IPA) มีความสำคัญมากในการเทียบเสียง เพื่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกัน
- ๙ **ไม่ใช่ตัวพิมพ์ใหญ่เด็ดขาด!** เช่น ใช้ /r/ ไม่ใช่ /R/, ใช้ /p/ ไม่ใช่ /P/
- ๙ สัทอักษรไทยมักใช้อักษรต่ำ-กลางเขียนแทนเสียง เพื่อป้องกันความสับสน
- ๙ เช่น เสียงของ "ศ, ช, ส" จะแทนด้วย **/s/** หรือเขียนสัทอักษรไทยด้วย **/ซ/** (ไม่ใช่ /ศ/)

พยานชนะต้นประสม (ควบกกล้า)

การจับมือกันของพยานชนะ 2 ตัว ออกเสียงควบกันเป็นพยางค์เดียว

พยัญชนะควบกล้ำ (Consonant Clusters)

พยัญชนะต้นประสม เกิดจากการประสมพยัญชนะ
2 ตัวในตำแหน่งต้นพยางค์ ออกเสียงต่อเนื่อง
พร้อมกันอย่างกลมกลืน
ในระบบเสียงภาษาไทยแท้ มีพยัญชนะประสมเพียง
11 เสียง เท่านั้น!
การจะเกิดเสียงควบกล้ำได้ ต้องมีตัวพยัญชนะหลัก
(ตัวแรก) และตัวควบ (ตัวที่สอง) จับคู่กันอย่างถูกต้อง

พยัญชนะตัวที่ 2 (ตัวควบ) ในภาษาไทยแท้

R

ตัว ร /r/

ควบกับ ก, ข, ค, ต, ป,

เช่น: กร^ราบ, ตรว^รจ

L

ตัว ล /l/

ควบกับ ก, ข, ค, ป, พ,

เช่น: กล^ลัว,

ปลง

W

ตัว ว /w/

ควบกับ ก, ข,

เช่น: กว^วาง, ขวาน

พยัญชนะประสมทั้ง 11 เสียง

ตัวควบ ร /r/	ตัวควบ ล /l/	ตัวควบ ว /w/
/kr/ (กร)	/kl/ (กล)	/kw/ (กว)
/khr/ (ขร, คร)	/khl/ (ขล, คล)	/khw/ (ขว, คว)
/pr/ (ปร)	/pl/ (ปล)	-
/phr/ (พร)	/phl/ (พล, ผล)	-
/tr/ (ตร)	-	-

ตัวอย่างคำควบกล้ำไทยแท้

- ♥ **กร/กล/กว:** กริ้ว, โกรธ / เกลียด, กลุ่ม / แกว่ง, ไกว
- ★ **คร/คล/คว:** ขริ้ม, ไคร / ขลาด, เคลื่อน / ความ, เขวี้ยง
- ☁ **ตร/ปร/ปล:** ตรัส, เตรียม / ปราชญ์, เปรี๊ยะ / ปลื้ม, เปลิ๊ยะ
- 🌙 **พร/พล:** พรื้ม, พรื้อม / เพลิง, ผลิผลาม

คู่เทียบเสียง: ควบ ร vs ควบ ล

เสียงควบ ร /r/

กรอง /kr/

ความหมาย:

กลั่น, แยกของหยาบออกจากของละเอียด
(เช่น กรองน้ำ)

เสียงควบ ล /l/

กลอง /kl/

ความหมาย:

เครื่องดนตรีประเภทตี (เช่น ตีกลอง)

ออกเสียง ร หรือ ล ผิด ความหมายก็เปลี่ยนไปเลยนะคะ!

พยัญชนะควบกล้ำ "ไม่แท้"

ทรวดทรง ทราบ ทราม ทราย ทрудโทษ
หมาย นกอินทรี... ทร เหล่านี้เราออก
สำเนียงเป็นเสียง ซ

— การแปลงเสียง ทร เป็น ซ

ความลับของควบก้ามไม้เท้า

- แม้จะเขียนด้วยพยัญชนะ 2 ตัว (เช่น ตร, ฺสร) แต่เวลาออกเสียง จะรวบเป็นเสียงเดียว!
- ในทางภาษาศาสตร์ ถือว่าคำเหล่านี้มี **พยัญชนะต้นเดียว**
- **รูป ฺตร, ฺสร, ฺทร:** ออกเสียง /s/ (ซ) เช่น ฺสร้าง, ฺแสร้าง, ฺทราย, ฺเศร้าง
- **รูป ฺจร:** ออกเสียง /c/ (จ) เช่น ฺจริง (ไม่ออกเสียง ร)

ควบลำที่ยืมจากภาษาต่างประเทศ

/br/ & /bl/

เบรก,
บลูส์
บล็อก

/dr/ & /thr/

ดราฟท์,
ดริ้งค์, ทริ
แทรคเตอร์, ทรี
ป

/fr/ & /fl/

ฟรี, เฟรม
แฟลต,
ฟลูออรีน

คำเหล่านี้ออกเสียงควบแท้ แต่ไม่ใช่พยัญชนะประสมไทยแท้ดั้งเดิม

ตอนที่ 2: พยัญชนะท้าย (ตัวสะกด)

พยัญชนะที่มาปิดท้ายคำ ทำให้คำมีความสมบูรณ์

พยางค์ไหนที่ท้ายคืออะไร?

ตัวแปดปิดกล่องเสียง!

เสียงพยางค์ท้าย คือเสียงที่ปรากฏตามหลังสระ
ในตำแหน่งท้ายคำหรือพยางค์

ในระบบหลักภาษาไทย เราคุ้นเคยกันในชื่อ

"มาตราตัวสะกด" ซึ่งมีทั้งหมด **8 มาตรา (8 เสียง)**

แบ่งเป็นกลุ่มคำเป็นและคำตาย

ตัวสะกดกลุ่ม "คำเป็น" (เสียงนาสิก)

แม่กง /ŋ/

รูป: ง

วาง, แรง,
โก่ง

แม่กน /n/

รูป: น, ญ, ณ, ร, ล, ฬ

มัน, กาญจน์, พร

แม่กม /m/

รูป: ม

ม้าม, เริ่ม, ธรรม

กลุ่มนี้ลากเสียงยาวได้ เสียงออกทางจมูก

ตัวสะกดกลุ่ม "คำตาย" (เสียงหยุด)

แม่ก ก /k/

ก, ข, ค, ฆ

รัก, เลข,

เมฆ

แม่กด ด /t/

ด, ต, จ, ช, ฌ, ฐ, ท, ฬ...

ตัด, มิตร, รส

แม่กบ บ /p/

บ, ป, พ, ฟ, ภ

ดิบ, ลาภ, รูป

กลุ่มนี้เสียงจะถูกกักและหยุดทันที ลากเสียงยาวไม่ได้

ตัวสะกดกึ่งสระ & ตัวที่สะกดไม่ได้

แม่เกย /j/ & แม่เกอว /w/

เกย: ย (เช่น เลย, ใจ, ด้าย)

เกอว: ว (เช่น ยาว, สาว, เดว)

(ถือเป็นคำเป็น)

๗ ตัวที่ไม่มีสิทธิ์สะกด!

จ, ฉ, ผ, ฝ, อ, ห, ฮ

พยัญชนะเหล่านี้ไม่ปรากฏเป็นตัวสะกดเลยคะ

ทบทวนความรู้!

"พยัญชนะต้นเดียว มีกี่เสียง?"

ก. 44 เสียง

ข. 32 เสียง

ค. 21 เสียง

ทบทวนความรู้!

"พยัญชนะต้นเดียว มีกี่เสียง?"

ก. 44 เสียง

ข. 32 เสียง

ค. 21 เสียง

(เฉลย: ค. 21 เสียง จากทั้งหมด 44 รูปอักษรค่ะ)
